

УРСР напередодні німецько-радянської війни.
Бойові дії в 1941-1942 рр. Відступ Червоної
армії. Мобілізаційні заходи.
Тактика «випаленої землі» та інші злочини
комуністичного тоталітарного режиму.

План уроку

- ◆ УРСР напередодні німецько-радянської війни.
- ◆ Бойові дії в 1941-1942 рр.
- ◆ Відступ Червоної армії.
- ◆ Мобілізаційні заходи.
- ◆ Тактика «випаленої землі» та інші злочини комуністичного тоталітарного режиму.

Становище в УРСР у 1939 – у першій половині 1941 р.

- Концентрація зусиль на військовій промисловості. Збільшення обсягів видобутку вугілля, нарощування потужностей машинобудівної промисловості, хімічних підприємств, електроенергетики.
- Уведення в дію в УРСР 600 нових промислових підприємств (1938 — червень 1941 р.).
- Значне місце України в загальносоюзному виробництві (видобуток та виготовлення 50,5 % вугілля, 67 % залізної руди, 64,7 % чавуну, 48,8 % сталі, 49,7 % прокату).
- Відставання підприємств легкої та харчової промисловості; загострення дефіциту продуктів харчування та товарів масового споживання.
- Використання села як донора для промисловості.
- *26 червня 1940 р.* Указ Президії Верховної Ради СРСР про встановлення 8-годинного робочого дня, 7-денного робочого тижня тощо.
- Заходи щодо посилення трудової дисципліни:
- *26 червня 1940 р.* — Указ Президії Верховної Ради СРСР, за яким самовільне залишення робочого місця каралося ув'язненням від 2-х до 4-х місяців, прогул без поважної причини карався засудженням до виправно-трудо-вих робіт на строк до 6 місяців з утриманням 25 % зарплати.
- Для кожного працездатного колгоспника встановлювався обов'язковий мінімум трудоднів на рік, невиконання якого було підставою для репресій аж до арештів.
- Посилення потенціалу військових округів на території України (з 1939 по 1941 р. лише в Київському особливому військовому окрузі додатково було сформовано 18 стрілецьких та авіаційних дивізій, вісім механізованих корпусів)

Початок Великої Вітчизняної війни

18 грудня
1940 р.

Затвердження Гітлером *плану «Барбаросса»* — плану нападу на Радянський Союз, що передбачав «бліц-криг» («блискавична війна»)

22 червня
1941 р.

Початок Великої Вітчизняної війни

Мобілізаційні заходи та евакуація

Визначення
понять

Мобілізація — комплекс заходів, здійснюваних із метою переведення економіки, діяльності органів державної влади, установ і організацій, збройних сил на функціонування в умовах воєнного часу.

Евакуація — виведення з місцевості, що перебувала під загрозою нападу ворога, у тил населення, поранених, а також матеріальних засобів.

Основні заходи

- *26 червня 1941 р.* — створення в Україні спеціальної комісії по евакуації на чолі з Д. Жилою; евакуація підприємств, колгоспів, наукових та культурно-освітніх установ, людей, цінностей.
- *7 липня 1941 р.* — звернення керівництва УРСР до українського народу із закликом дати рішучу відсіч фашистській навалі.
- Створення загонів народного ополчення із числа добровольців.
- Спорудження оборонних укріплень.
- Швидке налагодження виробництва в тилу.
- Знищення об'єктів, що не підлягали евакуації.
- Перебудова народного господарства на воєнний лад (збільшення обсягів випуску воєнної продукції).
- Подовження робочого дня до 11 годин, скасування відпусток, жорстка трудова дисципліна тощо

Результати

З України було евакуйовано понад 3,8 млн осіб, понад 550 великих підприємств 30 галузей промисловості, що становило одну третину всіх заводів і фабрик із районів СРСР, охоплених війною; у східні райони СРСР було вивезено 30 тис. тракторів, понад 6 млн голів худоби, 125 млн пудів зерна та іншого продовольства

Військові події 1941–1942 рр. Окупація України

22 червня 1941 р.	Бомбардування німецькою авіацією українських міст (Рівне, Львів, Житомир, Київ, Севастополь та ін.)
23—29 червня 1941 р.	Найбільша танкова битва початкового періоду війни в районі Луцьк—Броди—Рівне, у якій взяли участь з обох сторін близько 2 тис. танків (на тиждень затримала просування ворога)
30 червня — 11 липня 1941 р.	Відступ Червоної армії на обох фронтах: на Півдні німецько-румунські війська захопили Північну Буковину й Бессарабію та підійшли до Дністра; на Заході України захопили Дрогобич, Львів, Луцьк, Рівне, Житомир і наблизилися до Києва
11 липня — 22 вересня 1941 р.	Київська оборонна операція, яка закінчилася катастрофою для Південно-Західного фронту. Не дозволивши вчасно відвести війська з київського виступу й зайняти більш вдалу позицію для оборони, Ставка Верховного головнокомандування приречла на загибель і полон понад 600 тис. осіб, які опинилися в оточенні. У «котлі» загинули командуючий фронтом М. Кирпос, член військової ради М. Бурмистренко, начальник штабу фронту В. Тупиков
19 вересня 1941 р.	Гітлерівці зайняли Київ. Оборона Києва тривала 71 день, вона надовго затримала німців і дала змогу провести евакуацію на схід людей і великі підприємства Лівобережжя та Донбасу

<p>5 серпня — 16 жовтня 1941 р.</p>	<p>Оборона Одеси (протягом 73 днів захисники міста відтягували на себе 300-тисячну ворожу армію, завдаючи їй великих втрат; за наказом Ставки для посилення оборони Криму радянські війська організовано й непомітно для ворога евакуювалися з-під Одеси)</p>
<p>25 жовтня 1941 р.</p>	<p>Гітлерівці зайняли Харків (до кінця жовтня була окупована також значна частина Донбасу)</p>
<p>30 жовтня 1941 — 4 липня 1942 р.</p>	<p>Героїчна оборона Севастополя, яка тривала 250 днів</p>
<p>16 листопада 1941 р.</p>	<p>Радянські війська залишили Крим (крім невеликого клаптика із Севастополем)</p>
<p>Кінець 1941 р.</p>	<p>Війська Південно-Західного фронту закріпилися на лінії Вовчанськ—Балаклія—Красний Лиман, а Південного — на лінії Артемівськ—Шахтарське—Большекріпінська</p>
<p>12—29 травня 1942 р.</p>	<p>Наступальна операція радянських військ під Харковом, наслідки якої були трагічними (у районі Барвенківського виступу в оточення потрапили три радянські армії; втрати склали близько 240 тис. осіб)</p>
<p>22 липня 1942 р.</p>	<p>Остаточна окупація території України німецько-фашистськими військами після захоплення міста Свердловська Ворошиловградської області (нині — Луганської). Ціною величезних жертв, героїчного опору народу німецький план «блискавичної війни» був зірваний</p>